

EEA O OKOLJU V EVROPI

EEA ON THE ENVIRONMENT IN EUROPE

EEA PRED NOVO STRATEGIJO IN VEČLETNIM DELOVNIM PROGRAMOM

EEA in front of the new strategy and multi-annual work programme

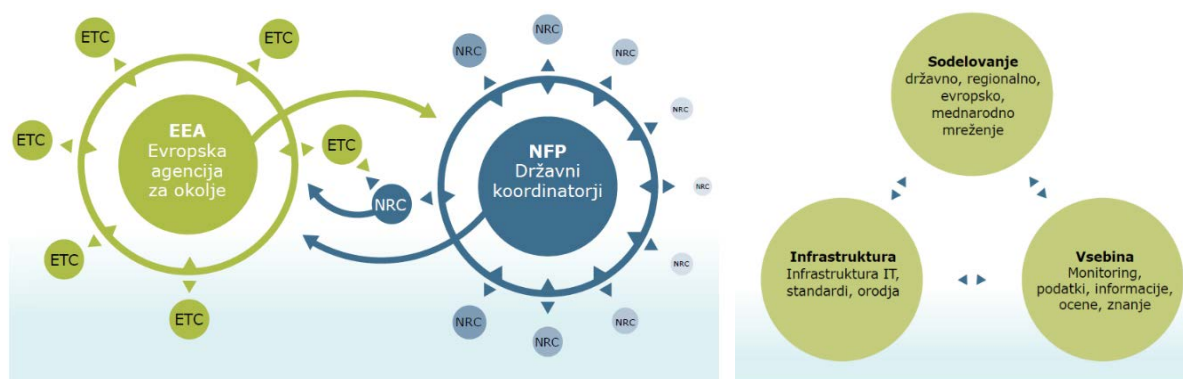
Barbara Bernard Vukadin

Lansko leto je bilo za Evropsko agencijo za okolje (EEA) prelomno. Obeleževala je 25-letnico svojega obstoja in bila hkrati postavljena pred izziv kako delovati v naslednjih letih, da čim bolj podpre krovno vizijo Evropske unije »Dobro živeti v mejah našega planeta do leta 2050«.

Evropska agencija za okolje (EEA) je agencija Evropske unije, s sedežem v Kopenhagenu, katere poslanstvo je zagotavljanje pravočasnih, ciljno usmerjenih in zanesljivih informacij, ki temeljijo na verodostojnih podatkih za odločevalce, strokovnjake in širšo javnost. Skrbi za pretok znanja, zagotovitev ocen ter ustreznih in pravočasnih vpogledov v napredek za doseganje ciljev trajnosti okolja in podnebja ter zelenih družbenih prehodov. Prizadeva si, da bi čim več ljudi bolje razumelo pomen vprašanj, povezanih z okoljem in podnebnimi spremembami. Na EEA so zato skupaj z deležniki pripravili osnutek nove strategije ter večletnega delovnega programa.

Oba dokumenta sprejmejo člani Upravnega odbora EEA, v katerega vsaka država imenuje svojega predstavnika. S tem se država tudi zaveže, da bo izpolnjevala predvidene aktivnosti. Upravni odbor ima močno vlogo saj potrdi generalnega direktorja EEA, ga vsako leto oceni, potrdi predlog porabe sredstev, prednostnega toka podatkov, jedrnih kazalcev ter predlog komunikacijske strategije EEA. Pri pripravi izdelkov, ki vključujejo tudi znanstvene raziskave, pa EEA pomaga Znanstveni odbor. Tudi v tem odboru so znanstveniki iz držav članic EEA, vendar se na to mesto prijavijo preko razpisa.

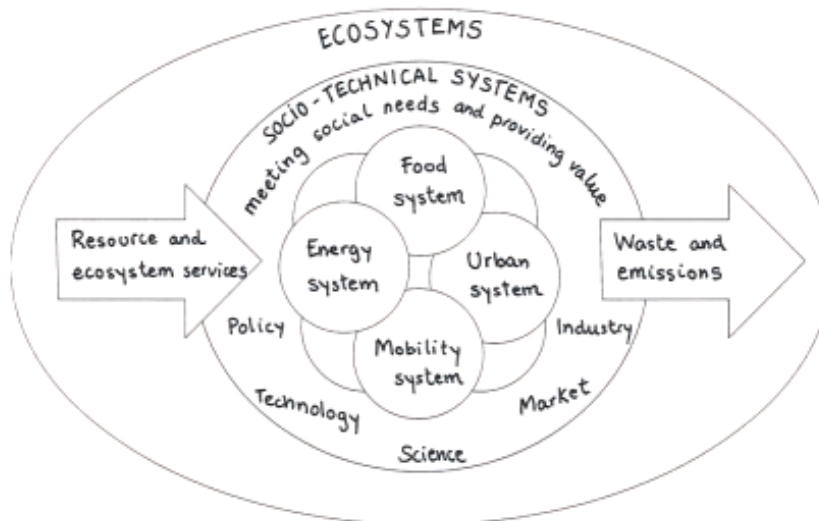
Srce EEA je njeno omrežje Eionet (slika 1), ki trenutno povezuje okoli 1500 strokovnjakov iz 39 držav. Slovenija se je EEA pridružila leta 1998, polnopravna članica pa smo od leta 2001. Sodelovanje je vzpostavljeno preko Agencije RS za okolje pri Ministrstvu za okolje in prostor. Kot Državni referenčni centri (NRC) pa poleg ARSO sodelujejo še institucije, kot so Institut Jožef Stefan, Kmetijski inštitut Slovenije, Geodetski inštitut Slovenije, Nacionalni inštitut za javno zdravje ter drugi.

Slika 1. Eionet – Evropsko okoljsko informacijsko in opazovalno omrežje
Figure 1. Eionet – European Environment Information and Observation Network

Preko Eioneta je EEA v prejšnjih letih vzpostavila dogovorjen tok podatkov, ki jih za okoljske tematike pripravljamo v državah. Na podlagi teh podatkov EEA pripravlja različne analize v podporo odločitvam ter za širšo javnost.

EEA je zelo zgodaj okoljske tematike, med katere sodijo tudi podnebne spremembe, pričela povezovati s sektorji kot so kmetijstvo, promet, energetika in zdravje ljudi. V zadnjih letih je pristop še nadgradila v spremljanje štirih glavnih okoljskih sistemov: mobilnostni, energetski, prehranski ter sistem bivanja (slika 2).

Slika 2. Glavni okoljski sistemi kot jih vidi EEA
Figure 2. Main environmental systems recognised by the EEA

Po naročilu Komisije EU, EEA vzpostavlja orodje za razširjen tok podatkov (slika 3), ki jih pripravljamo v državah in poročamo na podlagi zahtev iz direktiv, uredb in drugih pravno zavezujočih dokumentov ter drugih dogovorov. Poleg tega je EEA v analize pričela vključevati tudi satelitske podatke (programa Copernicus) ter podatke ljubiteljske znanosti (citizen science). Aktivni so tudi pri globalnem povezovanju.

Slika 3. EEA zbira podatke in informacije preko obsežnega omrežja
Figure 3. EEA collects data and information from an extensive network

Količina obdelanih podatkov je na EEA naraščala leto za letom. Leta 2019 so obdelali 250-krat več podatkov kot leta 2002, ki je postavljeno kot izhodiščno leto, saj je bilo takrat vzpostavljeno poročevalsko orodje preko katerega države pošiljamo podatke.

Zaradi vsega naštetega je jasno, da je potrebna prenova tako Eionet sistema kot celotnega delovanja EEA, da se bo lahko še naprej zagotavljala podpora pri doseganju ciljev Evropske Unije na področju podnebnih sprememb in okolja.

V ta namen je EEA skupaj z ostalimi deležniki (predstavniki držav, Komisije, Evropskih tematskih centrov idr.) pripravila osnutek Strategije EEA 2021–2030. Vse okoljske tematike so združene v 5 glavnih področjih ki kar najbolj podpirajo krovne strateške dokumente EU, kot sta na primer Evropski zeleni dogovor ter osmi okoljski akcijski program. Ta področja so:

- biotska pestrost in ekosistemi;
- blaženje in prilagajanje podnebnim spremembam;
- okolje in zdravje ljudi;
- raba virov in krožno gospodarstvo;
- trajnost, trendi, obeti in odzivi).

Osnutek strategije je zasnovan na petih strateških ciljih:

- Podpora izvajanju politike in prehodom na področju trajnosti
- Zagotavljanje pravočasnih prispevkov k rešitvam za trajnostne izzive
- Vzpostavljanje močnejših mrež in partnerstev
- Izkoriščanje polnih potencialov podatkov, tehnologije in digitalizacije
- Uresničevanje skupnih ambicij.

Naloge, ki jih zagotavlja omrežje Eionet, so podrobneje opredeljene v osnutku večletnega delovnega programa skupaj s potrebnimi finančnimi sredstvi ter človeškimi viri. Za spremljanje izvajanja večletnega delovnega programa ima EEA pripravljen nabor kazalnikov. Posebej se spremlja poraba sredstev, zadovoljstvo in učinkovitost osebja ter delo izvršnega direktorja EEA.

Oba dokumenta, strategija in večletni delovni program, bosta predvidoma sprejeta v jeseni 2020.

Na željo držav bo v prihodnje še več prenosa znanja, saj so se spletni seminarji v zadnjem času izkazali za zelo uspešne in so lahko organizirani tudi, če so prisotne omejitve za fizične delavnice. Poleg tega je predvideno povezovanje preko projektov. Več bo povezovanja pri komunikaciji z javnostjo glede dobrih izdelkov in praks tudi iz državnih in lokalnih ravni. Več bo aktivnosti v omrežju z namenom prenosa izkušenj, kako bolje in hitreje pripraviti predloge odločevalcem, da se pospeši dosego ciljev EU. Evropska unija ima namreč v svetovnem merilu enega najbolj ambicioznih svežnjev ciljev v zvezi z okoljem in podnebjem, ki zajema raznovrstna področja politik, od blaženja in prilagajanja podnebnim spremembam, kakovosti zraka in vode, odpadkov in rabe virov, do energije in prometa.

SUMMARY

The European Environment Agency (EEA) and European Environment Information and Observation Network (Eionet) have been providing data and information on Europe's environment to European citizens and policy makers since 1994. Europe has set ambitious environment and climate goals to support its transition to greater sustainability. These will be achieved through a series of decisions and choices at different levels — European, national and local.

Upon the vision of the new 'EEA Strategy 2012–2030 and Multi-annual Work Programme, the EEA and Eionet will together constitute the leading network for policy-relevant environment and climate knowledge at European Union and country levels, ensuring continuous monitoring for full implementation of environment and climate policies and supporting Europe's future policy ambitions.